

להיות חופשי בארצנו קהילות ותוכנות קוד פתוח בישראל

ליאור קפלין (www.guides.co.il)

בישראל ישנה קהילה קטנה, אך פעילה מאוד, שהתפתחה מסביב לנושאי קוד פתוח ותוכנה חופשית. הקהילה ממוקדת בעיקר בנושאים הקשורים לשפה העברית (בינאום ולוקאליזציה), ועוסקת גם בפיתוח של פרויקטים כלליים יותר, הקשורים למערכת ההפעלה. בדומה לקהילות אחרות בעולם, קהילת התוכנה החופשית בארץ מאורגנת לפי שיוך גיאוגרפי.

"חיפוקס", מועדון הלינוקס הגדול ביותר בישראל, מקיים מאז 1999 הרצאות דו-שבועיות ברמה מתקדמת בנושאי לינוקס ותוכנה חופשית בכלל, עבור חברי המועדון מאיזור חיפה והצפון. החל משנת 2004, המועדון משלב גם הרצאות דו-שבועיות שאינן דורשות ידע מוקדם (סדרת "נשאים בלינוקס"). מדי בשנה, במהלך סמסטר החורף של האוניברסיטאות, מקיים המועדון את סדרת ארועי "ברוכים הבאים ללינוקס", הכוללת מסיבת התקנה הנערכת במשך יום שלם, מבוקר עד ערב, ושש הרצאות היכרות עם לינוקס. אחד מיתרונותיו של חיפוקס הוא מיקומו בטכניון, ובייחוד קרבתו למחלקה למדעי המחשב, שתלמידיה ובוגריה ממלאים תפקידי מפתח בקהילת התוכנה החופשית הישראלית.

בדומה לחיפוקס, גם "תלוקס" – מועדון הלינוקס התל-אביבי – מקיים הרצאות דו-שבועיות לקהל מתחיל ובינוני. "וירוקס", מועדון הלינוקס הירושלמי, שהקמתו-מחדש החלה בספטמבר 2004, יפעל במתכונת דומה.

בראשית שנת 2003 נוסדה עמותת "המקור", עמותה לקוד פתוח ותוכנה חופשית. לעמותה שני תפקידים מרכזיים: לייצג את הקהילה המקומית ולספק גב כלכלי לפעילויותיה. העמותה הוקמה לאחר שבמהלך כנס "אוגוסט פינגווין 2002" הורגש הצורך בגוף משפטי שיגן על הקהילה. צורך נוסף התעורר לאחר הדיונים בוועדת המיחשוב בכנסת, בנושא השימוש בתוכנות פתוחות במשרדי הממשלה ובמגזר הציבורי. במהלכם של דיונים אלה הורגש חסרונו של גוף שישימש דובר רשמי לקהילה וייצג את האינטרסים שלה בכל הקשור לתקנים פתוחים במוסדות הממשל.

מתנדבי העמותה מתחזקים שרת ובו עותקי מראה של הפצות לינוקס מבוקשות, מארגנים כנסי "אוגוסט פינגווין" מדי שנה, כמקובל במקומות אחרים בעולם, תומכים במסיבות התקנה, בהדפסה, ובמכירה מאורגנת של תקליטורים, עובדים יחד עם משרד

האוצר על גיור חבילת היישומים המשרדיים החופשית "אופן-אופיס", ועוסקים בפעילות יחסי ציבור, כדוגמת מסע הפרסום "בדוק את העובדות". בשנת 2004, שיתפו לראשונה פעולה מועדוני חנוקס בתל-אביב ובירושלים בארגון ארועי "ברוכים הבאים ללינוקס" תחת מטריית עמותת "המקור". חברים רבים בקהילת התוכנה החופשית הישראלית רשומים לרשימת הדייור linux-il. רשימה זו, המתנהלת באנגלית, עוסקת בתמיכה טכנית ברמה מתקדמת ובחדשות על לינוקס בישראל, והיא הבסיס לקהילת הלינוקס בישראל. עם התרחבותה של קהילת הלינוקס, נוספו פורטלים עבריים, כגון whatsup.co.il ו-linmagazine.co.il, שכוללים בעיקר תקצירי חדשות מתורגמים לעברית ופורומים פעילים לתמיכה טכנית. ישנן גם חברות מסחריות לא מעטות המתפרנסות ממתן שרותים והתאמת תוכנות פתוחות לצורכי הקוח, אך אין הכוונה להפוך פרק זה ל"מדור פרסומי", לכן לא נציין אותן.

תרגום

תרגום המימשק של KDE (שמכניס בדלת האחורית גם תמיכה בעברית), הוא הסיבה העיקרית לכניסה החזקה של KDE לשוק הישראלי. את הפרויקט הוביל בראשיתו מני ליבנה, וכיום מנהל אותו דיאגו יסטרובני. מידע נוסף באתר הישראלי (www.kde.org/il).

את התרגום של GNOME מוביל כיום גיל אשר, והוא מתרכז בעיקר בעץ הפיתוח של GNOME 2.8.

במאמץ מרוכז הצליחה קבוצת מפתחים קטנה להגיע לתרגום של 85% מהממשק של Linux Mandrake 10, וביחד עם התוצרים של שאר מאמצי התרגום, מנדרייק היא הפצת הלינוקס הראשונה שזמינה בעברית כמעט מלאה.

את מאמץ התרגום של Debian Installer התחיל שלומי לובטון, והתרגום עבר תוך זמן קצר לידי של ליאור קפלן. לאחר מכן הוסיף סטיב לנגסק תמיכה בדו-כיוונית, ומאז ניתן להתקין את דביאן בעברית מלאה.

ארגון מודילה ישראל מספק מימשק ותמיכה עברית לדפדפנים מבית מודילה, ומפעיל אתר Wiki המרכז מידע רב על הדפדפנים והכלים האחרים שלהם.

כרמל ("כרמל איננה רשימת מילים לתרגום") נוצרה במטרה לספק למתרגמים הישראליים סטנדרט לגבי תרגום של מילים מסוימות מעברית לאנגלית. הפרויקט נוצר כחלק מהרצון של גיל אשר ומאיר קרחילי, להקים הפצה חדשה בשם LinBrew.

פיתוח בנושא עברית ובואום

"גרש" הוא עורך מלל פשוט, רב־לשוני, לעבודה במסוף מבוסס טקסט, עם תמיכה בעברית וערבית בקידודי ISO ו-Unicode.

BiDi UI הוא תוסף מקומי לתוכנות הדואר והדפדפנים מבית מוזילה. הוא מציג אפשרויות לשליטה בכיווניות של חלון התצוגה ותיבות עריכת המלל. התוסף מובנה בתוך הגרסאות האחרונות של תוכנות מוזילה.

פרויקט Hspell מפתח ומתחזק מילון לתיקון שגיאות כתיב בעברית, ואלגוריתמים המשתמשים במילון. גירסה פעילה של כלי תיקון השגיאות כבר קיימת, ונמצאת בשימוש במספר פרויקטים אחרים (כמו OpenOffice).

FriBiDi הוא יישום חופשי של אלגוריתם הכיווניות של Unicode. זהו תקן בינלאומי המסדיר, בין היתר, את השימוש בכתיבה באותיות עבריות מימין לשמאל. את הפרויקט ייסד דב גרובגלד, וכיום מתחזק אותו בהדד אספהבוד (Behdad Esfahbod), איראני שחי בקנדה.

מקסים יורש מפתח במסגרת פרויקט "קולמוס" גופנים עבריים למערכות לינוקס. הפרויקט יצר עד-כה תשעה גופנים.

הפצות

"גנו/לינוקס כינרת" היא ערכה אחת הכוללת מערכת הפעלה ומגוון יישומים. היא נוחה להפעלה ולשימוש. המערכת אינה מחייבת התקנה ו/או הגדרות מסובכות, ומכילה זיהוי חומרה אוטומטי, אשף התחברות קלה לאינטרנט, מגוון יישומים עשיר ואיכותי וכמובן – תמיכה מקסימלית בעברית (ובעתיד בשפות נוספות).

"קזית" ו"קזיקס" הן הפצות לינוקס למשתמשים ישראלים. היא מתחזקת בידי שלומי לובטון, ומבוססת על Knopix. לובטון יצר גם את "מיניקזית". זוהי גירסה מוקטנת (בגודל 180Mb, שמתאימה לצריכה על mini-CD), המבוססת על Morphix. מאז הגירסה הראשונה, לובטון הספיק ליצור גם את "קזיקס", כגירסה שונה של קזית המבוססת על Morphix.

פרויקט "אחד" מבקש לרכז את ההתקנה של Linux Mandrake, עם תמיכה בעברית, מתקליטור אחד בלבד. כיום החבילות הקשורות לעברית (תמיכה, תוכנות, ועוד) מפוזרות בשלושת הדיסקים של ההפצה הרגילה.

ארגונים

עמותת המקור (hamakor.org.il), ראו לעיל.
 באתר איגלו (www.iglu.org.il) מעודכנות הפעילויות השונות של משתמשי לינוקס בארץ. בעבר, שימש האתר גם כנקודת ריכוז להתארגנויות שונות, תפקיד שממלאת היום עמותת המקור.

מערכות תוכן

פרויקט "בן-יהודה" (benyehuda.org) מיועד להגביר את הנגישות לקלאסיקה מהספרות העברית (בתחילה שירה ופרוזה, ולאחר מכן גם מסות ועוד). לשם כך, מועתקות היצירות הספרותיות לפורמט הניתן לקריאה ולחיפוש באינטרנט. הפרויקט מיועד לשרת את חובבי הספרות ואת חוקרי הספרות כאחד. הוא שואב את השראתו מפרויקט מקביל בשפה האנגלית (ולאחרונה בשפות נוספות), הנקרא פרויקט גוטנברג – יוזמה של פרופסור מייקל ס' הארט.
 "ויקיפדיה" (he.wikipedia.org) היא מיזם רב לשוני לחיבור אנציקלופדיה שיתופית, חופשית ומהימנה, שכל אחד/ת יכול/ה לתרום ליצירתה ופיתוחה. ויקיפדיה בעברית החלה את דרכה ב-8 ביולי 2003. כיום יש בה 11525 ערכים (נכון ל-5 בנובמבר 2004).